

Europskim sredstvima do razvoja ruralnog turizma

Ova brošura je izrađena u okviru projekta EU4AGRI koji financira Europska unija a provode Razvojni program Ujedinjenih nacija (UNDP) u BiH i Češka razvojna agencija (CzDA), sprovodi se u sklopu projekta pod nazivom "Hercegovačko selo" a u organizaciji općine Čitluk.

Općina Čitluk vodeći partner na projektu, Slaven Markota koordinator projekta ispred Općine Čitluk i Andrijana Vučić koordinator projekta ispred partnera.

HERCEGOVAČKO SELO

Europskim sredstvima do razvoja ruralnog turizma

Čitluk, 2023.

Općina Čitluk

Najstariji sačuvani nadnevak pisanog spomena imena Brotnjo, odnosno današnje Općine Čitluk, datiran je 24. svibnja 1306. godine u jednom aktu dubrovačkoga kneza i sačuvan je u Povijesnom arhivu u Dubrovniku.

Teritorij Općine je pretežno brdskog karaktera s kraškim poljem koje se prostire središnjim dijelom Općine. Općina Čitluk jedna je od prostorno manjih u BiH i prostire se na površini od 181 km². Dvadeset i sedam mjesnih zajednica, uz općinsko središte Čitluk, prostire se na prostoru sljedećih naseljenih mjesta: Bijakovići, Biletići, Blizanci, Blatnica, Dobro Selo, Čalići, Čerin, Dragićina, Veliki Ograđenik, Mali Ograđenik, Gradnići, Hamzići, Krehin Gradac, Krućevići, Međugorje, Paoča, Potpolje, Služanj, Tepčići i Vionica. Mostarsko Cerno kao novo naseljeno mjesto formirano je 2015. godine izdvajanjem iz naseljenog mjesta Služanj odlukom Vlade Federacije BiH, koju je potvrdilo Općinsko vijeće Čitluk.

Općina Čitluk prema zadnjem popisu stanovništva iz 2013. godine ima 18.140 stanovnika. Premda se svrstava u prostorno najmanje Općine, Općina Čitluk ubraja se u gospodarski najrazvijenije općine u FBiH. Gospodarstvo Općine Čitluk iznimno je razvijeno i dinamično.

Najvažnija gospodarska grana je turizam, zahvaljujući Međugorju koje je najposjećenije hodočasničko i turističko mjesto u BiH. Uz navedeno, Općina ima u znatnoj mjeri razvijene i prepoznate poslovne zone koje su dobrim dijelom popunjene i još se uvijek popunjavaju.

Također, prostor Općine Čitluk najveće je vinogorje u BiH. U gospodarski jednoj od najrazvijenijih općina u BiH skoro svaka obitelj ima vlastiti vinograd i vino, te je jako izražena tradicionalna veza između čovjeka i vinove loze. Ovdje se loza obrađuje stoljećima i piju najbolja autohtona vina, koja su broćanskim vinogradarima i vinarima nagrada za mukotrpan rad.

Međugorje

Međugorje je naseljeno mjesto u općini Čitluk u svjetskim razmjerima poznato po marijanskom svetištu i mnogobrojnim duhovnim plodovima koji su nastali nakon lipnja 1981. godine i ukazanja Blažene Djevice Marije na Podbrdu. Preobrazba Međugorja započela je nakon što se Blažena Djevica Marija ukazala djeci. Od tada pa do danas Međugorje je fenomen koji privlači mnogobrojne hodočasnike iz cijeloga svijeta.

Prvi spomen imena Međugorje datira još iz davne 1599. godine. Župna crkva je dobila ime po svetom Jakovu koji je poznat kao zaštitnik hodočasnika, a izgradnja nove župne crkve završena je 1969. godine, u godini kada je crkva i blagoslovljena. Bilo je to mnogo prije događanja koja će promijeniti Međugorje, ali odabir nebeskog zaštitnika kojemu će crkva bit posvećena jedan je od nagovještaja onoga što će se dogoditi kasnije.

Crkva sv. Jakova središte je svetišta Kraljice Mira u koje hodočasnici iz cijelog svijeta dolaze moliti, zahvaljivati Bogu, pronaći duhovni miri, proslaviti vjerske blagdane ili sudjelovati u vjerskim obredima. Za boravka u župi Međugorje nezaobilazna hodočasnička odredišta su: Crkva sv. Jakova, Brdo Ukazanja/Podbrdo, Plavi križ, Križevac, kip Uskrslog Isusa Krista, Majčino selo, Domus pacis (Kuća mira), Zajednica Cenacolo i brojna slična odredišta.

Milijuni hodočasnika došli su u Međugorje moliti. Tijekom cijele godine u Međugorju se održavaju brojni seminari i festivali, a među njima svakako treba istaknuti Mladifest, međunarodni molitveni susret mladih iz cijelog svijeta. U vrijeme ovog festivala mladi u Međugorju

mole, pjevaju, svjedoče o svojoj vjeri, sudjeluju u procesiji i klanjanju. Mladifest se svake godine održava u prvim danima mjeseca kolovoza i u vrijeme njegova trajanja Međugorje je svjetski centar mladih iz kojega se svijetu šalju poruke mira, ljubavi i vjere.

Zahvaljujući Gospinim ukazanjima, Međugorje je postalo mjesto pomirenja koje se posebno doživljava u sakramentu svete ispovijedi te se Međugorje često naziva „ispovjedaonicom svijeta“. Svoje plodno tlo u župi Međugorje pronašle su brojne molitvene skupine, ali Međugorje je brojne potaknulo i na humanitarnu djelatnost. Tako su jedna od obilježja Međugorja i Udruga fra Slavko Barbarić, Udruga Međugorje-Mir, Humanitarna udruga Marijine ruke, Marijini obroci/ Mary's meals i slične humanitarne udruge.

Papa Franjo u veljači 2017. godine imenovao je posebnog izaslanika Svete Stolice za Međugorje u osobi nadbiskupa Henryka Hosera, S.A.C., biskupa Varšave-Praga. Poslanje posebnog izaslanika Svete Stolice imalo je isključivo pastoralni značaj poput pomoći u razumijevanju pastoralne situacije u Međugorju, s posebnom skrbi za potrebe hodočasnika, a Sveti Otac je nadbiskupu Hoseru nakon ove dodijelio i ulogu apostolskog vizitatora s posebnom ulogom za župu Međugorje.

Brotnjo

Vinogradarstvo i vinarstvo u Brotnju imaju dugu povijest i danas područje Brotnja predstavlja svojevrsni raj što ga priroda može podariti. U Brotnju se od davnina živjelo od proizvodnje grožđa i vina. Žilavka i blatina, kao dvije visokokvalitetne, autohtone sorte vina nadaleko su poznate i priznate.

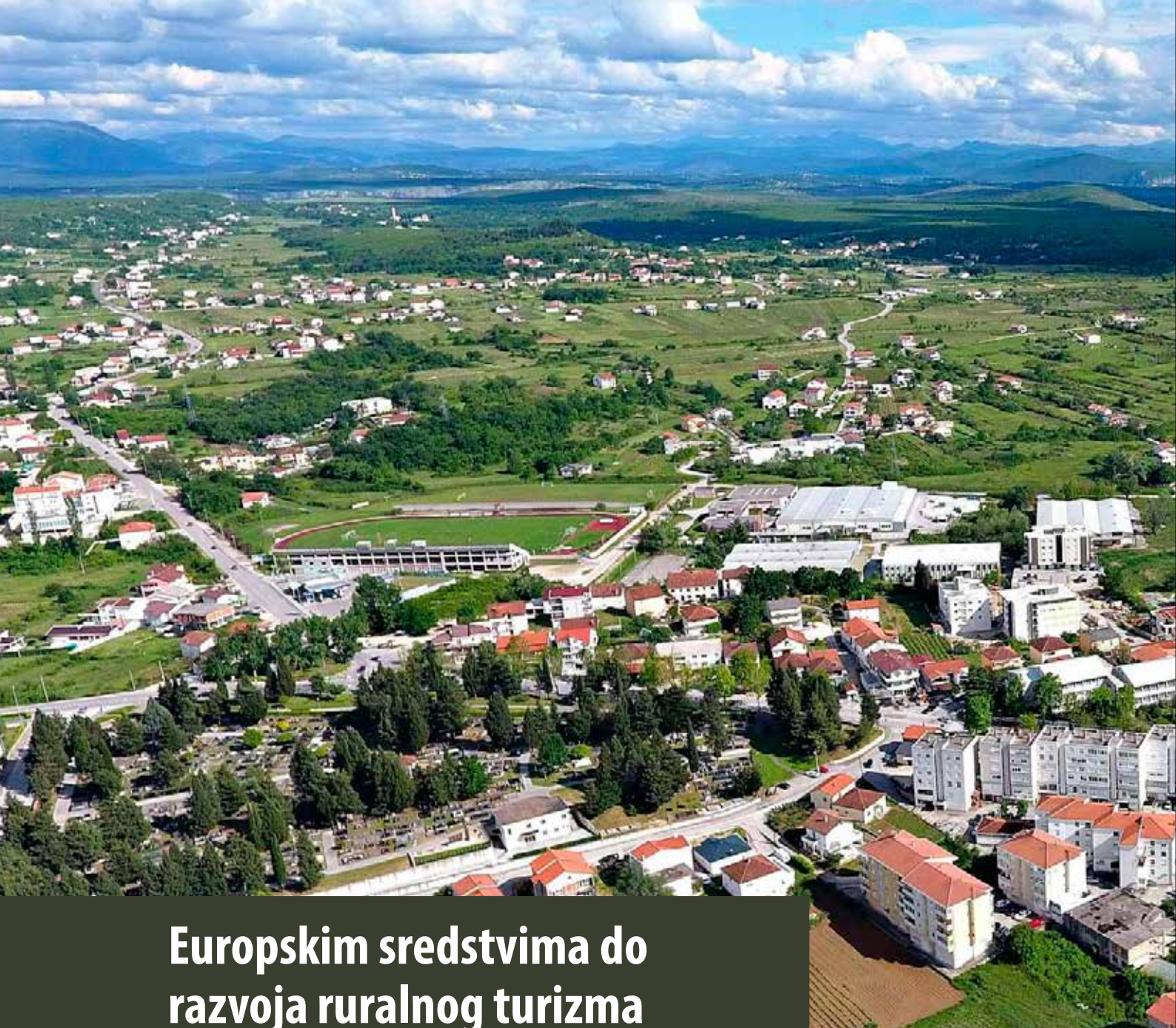
O njihovim kvalitetama svjedoči i povelja bosanskog bana Tvrtka iz 1353. godine koji u glasovitoj Čitlučkoj ispravi govori o kvalitetnom vinu s ovog područja. Broćansko vino kušao je i blagopokojni papa Ivan Pavao II. za vrijeme svoga pastoralnog boravka u Bosni i Hercegovini 2003. godine.

Na području Brotnja, Žilavka i Blatina i vinogradarstvo kao da oduvijek postoje. Brotnjo je najveći vinogradski kraj na prostoru Hercegovine pa i šire.

Gospodarskom razvoju ovog kraja pridonijelo je i otvaranje novih privatnih vinarija za proizvodnju vrhunskih i kvalitetnih vina, iako treba naglasiti da je i u komunističkoj Jugoslaviji bilo privatnih poduzetnika/vinara iz Brotnja koji su uspješno plasirali svoje proizvode na tržište.

U općini Čitluk danas je registrirano 20-ak vinarija, a svaka od njih na svoj način diljem Europe distribuira kvalitetno vino što je dokazano vrijednim priznanjima na

Europskim sredstvima do razvoja ruralnog turizma

Općina Čitluk je s partnerima je prošla na preliminarnoj listi za odabir korisnika za mjeru podrške investicijama u ruralni razvoj - **EU4AGRI** na javni poziv koji je bio otvoren od strane Razvojnog programa Ujedinjenih naroda u BiH (UNDP u BiH) 23.12.2021 godine a zatvoren 15.03.2022 godine. Na ovaj javni poziv za europska sredstva se u Bosni i Hercegovini prijavilo 48 prijavitelja od čega ih je 5 prošlo na preliminarnoj listi objavljenoj 18.07.2022. godine. Nakon što se pregledaju prigovori od strane UNDP tima i završi verifikacija dokumentacije očekuje se da Općina Čitluk kao prijavitelj projekta potpiše pismo sporazuma o početku realizacije projekta u ime projektnih partnera.

Sami početak prijave projekta je išao na način da su se okupila četiri partnera s područja općine Čitluk nakon otvaranja Javnog poziva i to: Hercegovačko selo d.o.o. – ugostiteljsko - turistički kompleks, OPG 'Mario Vasilj' – pčelarstvo, Šimun Bencun – smještajni kapaciteti i OPG 'Ivan Kordić' – maslinarstvo. Navedeni partneri vođeni poslovnom idejom su bili rijetki s područja naše općine koji su imali potrebne dozvole i suglasnosti kako bi ispunili uvjete da se prijave na Javni poziv.

Podnositelj projekta:

- Općina Čitluk

Partneri na projektu:

- Hercegovačko selo d.o.o. – ugostiteljsko - turistički kompleks

-OPG 'Mario Vasilj' - pčelarstvo

-Šimun Bencun – smještajni kapaciteti

-OPG 'Ivan Kordić' - maslinarstvo

Projektno partnerstvo čine JLS u ulozi prijavitelja projekta te dionici lokalnog gospodarstva iz sektora turizma i poljoprivrede, i to MSP, 2 OPG-a i jedna fizička osoba koja će tijekom provedbe projekta također registrirati objekt za bavljenje turističkom djelatnošću. Partneri će provesti aktivnosti i ulaganja u turističku infrastrukturu, koje će omogućiti zajednički plasman usluga i proizvoda na tržištu u sklopu novog integriranog turističkog proizvoda pod brendom „Hercegovačko selo“. Integrirana turistička ponuda uključivat će smještajno-ugostiteljske usluge i tradicionalne prehrambene proizvode te pružanje specifičnog turističkog doživljaja kroz kušaonicu i autohtone elemente.

Ciljevi projekta u skladu su sa Razvojnom strategijom JLS, sektorski cilj 1.1.Diversifikacija turističke ponude općine Čitluk, cilj 2. Povećana konkurentnost poljoprivredne proizvodnje.

U skladu je sa Strategijom razvoja turizma HNŽ 2011.-2021. i to u segmentu razvoja multi-destinacijske turističke ponude, promocije turizma i javnog privatnog partnerstva u turizmu (cilj 1.1.)

Projekt je lociran u općini Čitluk u HNŽ/K, FBiH. Implementirati će se na četiri lokacije u ruralnom djelu općine (Hercegovačko selo d.o.o., za OPG 'Mario Vasilj' – lokacija Međugorje, za OPG 'Ivan Kordić' – lokacija Blatnica, obiteljska kuća Šimun Bencun). Provedbom projektnih aktivnosti unapređenja turističke infrastrukture u smislu unapređenja postojećih kapaciteta te diverzifikacije i nadopune turističke ponude (opremanje punionice meda, uljare i kušaonice autohtonih hercegovačkih poljoprivrednih proizvoda te opremanje smještajnih kapaciteta) partneri će značajno unaprijediti svoje poslovanje, što će osigurati ostvarenje specifičnih i općeg cilja projekta.

U skladu sa politikama i programom EU, općina Čitluk je za jedan od ciljeva postavila razvoj modela kojim bi se potakla ulaganja u ruralni razvoj i na taj način unaprijedila poljoprivredna proizvodnja. Model se razvija u cilju pomoći onom djelu stanovništva koji aktivno sudjeluje u poljoprivredno – prehrambenom sektoru, ali i onima koji će se u ovaj sektor razvoja tek uključiti. Jednim djelom potpora se odnosi na razvoj agroturizma i zaštitu lokalnih autohtonih proizvoda, dok se njihova održivost planira ostvariti povezivanjem turističkih djelatnosti općine s poljoprivrednim proizvođačima i oformljivanjem specijaliziranih i centara na području općine u kojima bi lokalni proizvođači mogli plasirati i predstaviti svoje proizvode. Upravo prema ovom modelu pristupilo se izgradnji aktivnosti na ovom projektu, te se njime izravno doprinosi svim gore navedenim točkama modela razvoja općine. Otvaranjem kušaonice povezati će se mali proizvođači sa distribucijom i omogućiti će im se plasman autohtonih domaćih proizvoda na tržištu, smještajni kapaciteti u ruralnim dijelovima općine doprinijeti će diversifikaciji postojeće ponude, novi turistički proizvod na tržištu utjecati će na povećanje prihoda domaćinstava i rezultirati boljim uvjetima života u ruralnom djelu općine.

U okvirima pandemijske krize koja je trenutno prisutna, primjećuje se trend glorifikacije sela i ruralnog turizma do te mjere da se selo i ruralnost sve se manje percipiraju kao sirovinaska osnova, zaostalost i neperspektivnost, a sve više kao ekološke vrijednosti i originalna znanja. S tim na umu, općina sve više teži poboljšavanju uvjeta života u ruralnim predjelima što podupire se raznim mjerama razvoja poljoprivrede, ali i razvojem specifičnih proizvoda kojim se potiče tradicionalna proizvodnja i običaji tog naroda čuvaju od zaborava. Na primjeru kompleksa Hercegovačkog sela pokazalo se da je ruralni razvoj najbolje rješenje za pandemijsku krizu. Naime, u svom trenutnom stanju Hercegovačko selo d.o.o. ispunjava sve uvijete koji se postavljaju kao mjere zaštite od bolesti COVID 19, te je u proteklom periodu ustupan za provođenje (neprofitnih) turističkih aktivnosti u organizaciji općine i turističke agencije HNŽ i u ovom smjeru želi se razvijati i dalje.

Razvojni problemi i potrebe općine: Zahvaljujući Međugorju koje je jedno od najposjećenijih turističkih mjesta u BiH i općina Čitluk postala je jedno od važnijih turističkih središta u Bosni i Hercegovini. Sukladno tomu, turizam se ističe kao najvažnija gospodarska grana ove općine. S obzirom na činjenicu da oblik turizma uvelike oblikuje potražnju, odnosno aktivnosti i usmjerenu potrošnju turista, treba naglasiti da je u općini Čitluk najtraženiji oblik turizma – vjerski turizam. Analiza problema je pokazala da postoje brojni pozitivni učinci turizma na općinu Čitluk, međutim prepoznati su i neki negativni učinci koji ostavljaju svoj trag u razvoju općine.

Analiza OPG – ova pokazala je da je prema podacima iz obrtnog registra u općini Čitluk čak oko 90% registriranih OPG-ova proizvodi za vlastite potrebe, a bez velike gospodarske aktivnosti. Dakle, riječ je pretežno malim obiteljskim gospodarstvima koja svojim djelovanjem mogu osigurati tek minimalne životne potrebe obitelji. Kao rezultat slabe aktivnosti dolazi do čestih napuštanja proizvodnje i povećanja starosne dobi poljoprivrednih domaćinstava.

Nadalje, nedostatak mehanizacije na OPG uzrokuje potrebu za više manualnog rada, što rezultira malom proizvodnjom i proizvodima koji nisu reprezentativni za prodaju na širem tržištu, te mali proizvođači teško mogu postići prepoznatljivost na tržištu. Kako bi se potaknula prodaja takvih proizvoda van „kućnog praga“ nužno je uvezati ponudu ruralnih krajeva i malih proizvođača u aktualnu turističku ponudu. Kao veliki nedostatak je uočena je slaba promocija postojećih autohtonih proizvoda i njihova zaštita, te brendiranje naselja ili regije prema njima. Zbog loše distribucije sve se manje radi na proizvodnji ovih proizvoda i prijeti im odumiranje i zaborav.

Analizirajući poslovanje poduzeća, prema standardnoj klasifikaciji djelatnosti, te uzimajući u obzir samo djelatnost pružanja smještaja i pripreme te služenja hrane u općini Čitluk u 2017. godini, jer se ova djelatnost izravno može vezati za turizam, prema podacima navedenim u strategiji općine ...'ova djelatnost sudjeluje samo sa 1% u ukupnim prihodima ostvarenih poslovanjem'. Na rješavanju ovog problema želimo doprinjeti ovim projektom, na način da suradnički, zajedničkim nastupom na tržištu integrirajući i prehrambene proizvode i usluge smještaja i autohtoni doživljaj kroz kušaonicu omogućimo veći broj posjeta ugostiteljskim objektima te povećanje prihoda. Unapređenje fizičke infrastrukturu OPG ova i omogućavanje uvjeta za registraciju smještajnih objekata u ruralnim predjelima, su aktivnosti koje provodimo ovim projektom, a izravno će utjecati na povećanje prihoda. Također, osiguravanje mjesta distribucije za autohtone prehrambene proizvode osigurati će se stabilnost malih proizvođača, što također doprinosi povećanju prihoda, a time i rješavanju utvrđenog problema.

Partner 1

Hercegovačko selo d.o.o.

...Hercegovačko selo d.o.o. je privatno poduzeće u 100% vlasništvu i egzistira od 2006. godine. Izgrađeno je u ruralnom djelu Međugorja na zemljištu veličine 20.000 m², kao kompleks po ugledu na staro hercegovačko selo, uz primjenu isključivo prirodnih materijala. Kroz projekt je opremljena kušaonica kao centarlano mjesto povezivanja malih proizvođača i autohtonih hercegovačkih proizvoda...

HERCEGOVAČKO SELO

OPĆINA
ČITLUK

Opis organizacije

Hercegovačko selo d.o.o. je privatno poduzeće u 100% vlasništvu i egzistira od 2006. godine. S gradnjom je počelo prije 14 godina. Izgrađeno je u ruralnom djelu Međugorja na zemljištu veličine 20000 m², kao kompleks po ugledu na staro hercegovačko selo, uz primjenu isključivo prirodnih materijala.

Do sela vodi makadamska cesta. Selo sačinjava 25 objekata – kuća različite namjene, tipične za Hercegovinu (stojna kuća, crkva – kapelica, škola – učionica, poljoprivredna alatnica, štala, pečenjara rakije, kovačnica, stolarija, knjižnica, vodenica – mlinica, vinogradarska kuća) i 15 pratećih objekata (čatrnje, lokve, nastrešnice, odrnje, kipovi). Svi objekti su rađeni prema tradicionalnom načinu gradnje od prije 100 i više godina, a ujedno su i prilagođeni današnjem vremenu. Materijali su prirodni, a porijeklo je isključivo iz Hercegovine. Svi navedeni objekti su građevinski završeni. Gradnja je trajala jako dugo jer se nije odstupalo od izvornog načina gradnje. Unutar kompleksa planiran je i hotel, te zaseok sa 7 kuća, koji još nisu građevinski dovršeni, a služiti će u svrhu turističko ugostiteljske djelatnosti. Pored navedenih građevinskih radova u Hercegovačkom selu je zasađeno i 5000 čokota vinove loze, na način kako se to nekad radilo (bez žice, bez kolaca) i 120 maslina kao i drugih autohtonih biljaka. Zbog obima posla i sukladno mogućnostima gradnja i opremanje objekata radi se u fazama.

Poslovne aktivnosti vezano za ruralni turizam

Kompleks u svom trenutnom stanju ispunjava sve uvijete koji se postavljaju kao mjere zaštite od bolesti COVID 19, te je u proteklom periodu ustupan za provođenje (**neprofitnih**) turističkih aktivnosti u organizaciji općine Čitluk i turističke agencije HNŽ, te je na taj način već uspostavljena dobra suradnja među partnerima i prijaviteljem na projektu.

Opis ključnih proizvoda, usluga i klijenata

- Trenutno opremljeni dio objekata u kompleksu koji će biti lokacija za implementaciju, služi u svrhu tematskih, pratećih sadržaja koji jednim djelom nude i etnografsku zbirku kroz koju se čuva povijesni i kulturni identitet Hercegovine. Sve aktivnosti koje se trenutno obavljaju u kompleksu su neprofitnog karaktera i još uvijek nisu u funkciji za rad.
- Međutim, potaknuti dosadašnjim upitima za suradnju, predstavnici Hercegovačkog sela d.o.o. napravili su analizu tržišta u kojoj je utvrđeno da je potražnja turista puno veća od postojeće turističke ponude, te da se posebni zahtjevi posvećuju tradicionalnim proizvodima, koji nemaju jedinstveno mjesto distribucije. U tom kontekstu pokrenuli su, a velikim dijelom već i proveli i dovršili, dio aktivnosti koje ovog partnera čine izuzetno atraktivnim i pouzdanim za suradnju.
- Kroz projekt će se opremiti kušaonica (trgovina), koja je već sagrađena, gdje će se moći vidjeti, kušati i kupiti autohtone Hercegovačke proizvode, kao što su suhe smokve, šipci, čupter, med i ostali pripravci od navedenih proizvoda. *Time će se pokrenuti ova turistička atrakcija s radom i obogatila postojeću ponudu na tržištu.*
- Hercegovačko selo d.o.o. se prema gore navedenom u potpunosti uklapa u potrebne mjere i aktivnosti koje se traže u Projektu. Ispunjava sve zakonske i pravne obveze tražene projektnom dokumentacijom u pogledu uporabne (i drugih) dozvole za objekt koji će biti predmet investicije.

Partner 2

OPG 'Mario Vasilj'

...u cilju razvoja ekonomskih aktivnosti kroz aktivnosti projekta u objektu u ruralnom dijelu općine Čitluk instalirana je punionica za med kojom je ostvarena konkurentnost na turističkom tržištu za ove proizvode (med). Punionicu je instalirana u objektu u ruralnom djelu općine Čitluk za koji je sklopio ugovor o koncesiji na 10 godina...

HERCEGOVAČKO SELO

Opis organizacije

- Drugi partner na projektu je obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo (OPG) 'Mario Vasilj' koje se bavi medarstvom. Trenutno OPG posjeduje 100 košnica, u prosjeku na godišnjem nivou proizvede 5 tona meda i lociran je u ruralnom dijelu Međugorja. U cilju razvoja ekonomskih aktivnosti predviđeno je otvaranje punionice meda kako bi bio konkurentan na turističkom tržištu. Punionicu će instalirati u objektu u ruralnom djelu općine Čitluk za koji je sklopio ugovor o koncesiji na 10 godina (sva potrebna dokumentacija je priložena u prijavi). OPG u svom poslovanju primjenjuje sve principe poslovanja prema HACCP standardima iako nema certificirani standard. Na osnovu analize ustanovljeno je da OPG ima ambicije i mogućnosti za ozbiljnije i dugoročno bavljenje ovim djelatnostima. Kao jedan od razloga navodi se sudjelovanje u projektu USAID 'Projekt razvoja tržišne poljoprivrede II (FARMA II), u kojem je sudjelovao preko pčelarske udruge 'Kadulja Čitluk', što ukazuje na planiranje razvoja i potrebu za mehanizacijom do sadašnjeg poslovanja.
- Također, utvrđeno je da OPG posjeduje Rješenje o ispunjavanju veterinarsko – zdravstvenih uvjeta kao objekt za promet i uskladištenje meda, te je ima prostorne kapacitete, sa svim potrebnim zakonskim i pravnim dozvolama koje se traže projektnom dokumentacijom, za prostor koji će biti predmet investicije. S partnerom Hercegovačko selo d.o.o. ima potpisan ugovor o suradnji što osigurava ozbiljnost pristupanja aktivnostima projekta i sigurnost u dugoročnoj suradnji.

Zbog svega navedenog, OPG 'Mario Vasilj' smatra se odličnim izborom za partnera na projektu.

Poslovne aktivnosti vezano za ruralni turizam

- Prodaja proizvoda u turističkim djelatnostima je slaba, jer nije moguće osigurati tražene količine u kratkom roku. Ruralni turizam obogaćuje se indirektno djelovanjem kroz pčelarstvo, tako što se podupire bioraznolikost i u određenoj mjeri podržava sadnja medonosnog bilja u okruženju.
- Prema analizi iz Strategije poljoprivrednog razvitka i razvitka poljoprivrede u ruralnim područjima HNŽ/K (2012. – 2017. god.) područje ruralnih predjela općine, Čitluk ima dobre uvjete za pčelarsku proizvodnju, te je moguće osnivanje suvremenih pčelinjaka i diversifikacija proizvoda od meda, čime će se omogućiti ozbiljnije sudjelovanje na tržištu.

Opis ključnih proizvoda, usluga i klijenata

- Trenutno OPG ima jedan prodajni proizvod, tegle od jednog kilograma, i prodaje ih na kućnom pragu. Punjenje se vrši ručno. S obzirom na vrijeme potrebno za manualni rad, nisu u mogućnosti osigurati dovoljne količine u kratkom roku, koje se traže od strane turističkih prodajnih linija. Prodaja se vrši na kućnom pragu u suradnji sa stalnim kupcima.
- Broj uposlenih, te njihova struktura po spolu, dobu i obrazovanju, pripadnosti ranjivih kategorija, kao i broj sezonskih radnika.
- Trenutno OPG nema zaposlenih, sve poslove obavljaju četiri člana OPG-a (obitelj) i prodaju vrši na kućnom pragu. ***Vlasnik OPG – a je mlađi od 40 godina i bavljenje pčelarstvom mu je jedini izvor prihoda (nije zaposlen nigdje drugo), te nakon projekta postoji mogućnost samozapošljavanja.***

Partner 4

OPG 'Ivan Kordić'

...četvrti partner na projektu je obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo (OPG) 'Ivan Kordić' koje se bavi maslinarstvom. Trenutno OPG posjeduje 400 sadnica masline u ekološkom uzgoju. Kroz projekt je nabavljena uljara koja je omogućila konkurentnost na tržištu za ove proizvode (maslinovo ulje)...

HERCEGOVAČKO SELO

Opis organizacije

- Četvrti partner na projektu je obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo (OPG) «Ivan Kordić» koje se bavi maslinarstvom. Trenutno OPG posjeduje 400 sadnica masline u ekološkom uzgoju, zadnje dvije godine masline su u rodu u prosjeku na godišnjem nivou proizvede cca 80 litara ulja. Svake godine kapaciteti se povećavaju, a u planu je i sadnja novih sadnica koje nisu dio ovog projekta. Lociran je u ruralnom dijelu Vionice, a uljaru će instalirati u objektu u Blatnici (također ruralni dio općine Čitluk) za koji je sklopio ugovor o koncesiji na 10 godina (sva potrebna dokumentacija je priložena u prijavi). OPG u svom poslovanju primjenjuje sve principe poslovanja prema HACCP standardima iako nema certificirani standard. U cilju proširenja rada planira oformiti uljaru manjeg kapaciteta, s boksom od 80 litara. Cilj je da bude u mogućnosti sam prerađivati masline u ulje jer samo na taj način može osigurati odgovarajuću kvalitetu za ovu količinu trenutnog uroda. Naime, da bi se dobilo extra djevičansko maslinovo ulje jako je bitno osigurati da se cijedi odmah nakon berbe. Trenutno se za potrebe prerade ulja mora ići u susjedne općine koje imaju uljare puno većeg kapaciteta, što znači da se masline koje se donesu ne prerađuju zasebno tj. miješaju se sa drugima, a na preradu se čeka nekoliko dana što negativno utječe na smanjenje kvalitete ulja. Provođenjem ove aktivnosti kroz projekt omogućiti će se OPG-u povećanje prihoda, povećanje kvalitete proizvoda, sigurno mjesto distribucije i bolje pozicioniranje na tržištu. S obzirom da u općini Čitluk postoji još sličnih malih proizvođača koji imaju isti problem, ova uljara će se ustupati i njima za rad, te će se tako osigurati veće količine ulja za turističko tržište i osigurano povezivanje malih proizvođača i njihova dugoročna suradnja, što dalje vodi ka suradnji sa distributerom (Hercegovačko selo d.o.o.)

- Na osnovu analize ustanovljeno je da OPG ima ambicije i mogućnosti za ozbiljnije i dugoročno bavljenje ovim djelatnostima. Kao jedan od razloga navodimo i sudjelovanje na ocjenjivanju u Federalnom Agromediteranskom zavodu u Mostaru gdje je OPG za svoje ulje dobio i srebrnu plaketu za extra djevičansko maslinovo ulje. Sve to ukazuje na planiranje razvoja i potrebu za mehanizacijom do sadašnjeg poslovanja.
- Također, utvrđeno je da OPG posjeduje svu potrebnu dokumentaciju, te da ima prostorne kapacitete, sa svim potrebnim zakonskim i pravnim dozvolama koje se traže projektnom dokumentacijom, za prostor koji će biti predmet investicije.

Zbog svega navedenog, OPG 'Ivan Kordić' smatra se odličnim izborom za partnera na projektu.

Poslovne aktivnosti vezano za ruralni turizam

- Prodaja proizvoda u turističkim djelatnostima je slaba, jer je teško ostvariti suradnju sa većim centrima koji imaju posebne zahtjeve u pogledu rokova isporuke i prezentacije proizvoda.. Ruralni turizam obogaćuje se indirektno tako što se podupire ekološki uzgoj i u određenoj mjeri podržava očuvanje prirodnih dobara u okruženju.

Opis ključnih proizvoda, usluga i klijenata

- Trenutno OPG ima jedan proizvod, boce od 50 ml i nisu u prodaji, koriste se za obiteljske potrebe. Sav rad oko branja i punjenja se vrši ručno.
- Broj uposlenih, te njihova struktura po spolu, dobu i obrazovanju, pripadnosti ranjivih kategorija, kao i broj sezonskih radnika.
- Trenutno OPG nema zaposlenih, sve poslove obavljaju članovi obitelji.

Opći cilj

Bolje povezivanje aktera u ruralnom turizmu Brotnja i unapređenje i promocija turističke ponude ruralnih područja i plasiranje domaćih proizvoda **putem novog integriranog turističkog proizvoda „Hercegovačko selo“**.

Obrazloženje kako opći cilj doprinosi ciljevima javnog poziva

Navedeni cilj direktno će utjecati na povezivanje aktera u ruralnom turizmu, što je jedan od osnovnih ciljeva javnog poziva. Povećati će se kapacitet privatnog sektora za razvoj održivih i neinvazivnih turističkih praksi u prirodnom okruženju, te oformiti jedan potpuno novi turistički proizvod koji će pridonijeti cilju javnog poziva koji se odnosi na diversifikaciju postojeće ponude i privlačenje novih turista u posjete.

Specifični ciljevi

1. Povećanje prihoda u ruralnom turizmu Brotnja kroz veći, kvalitetniji i sadržajniji opseg usluga u proizvodnji i prodaji tradicionalnih prehrambenih proizvoda (med i maslinovo ulje).
2. Razvoj i povećanje smještajnih kapaciteta turističkih objekata u ruralnom području Brotnja.
3. Stvaranje novih mogućnosti zapošljavanja kroz otvaranje kušaonice i očuvanje postojećih radnih mjesta kroz povećanje proizvodnih i smještajnih kapaciteta domaćinstava.

Obrazloženje kako specifični ciljevi doprinose ciljevima javnog poziva

- Specifični ciljevi izravno će doprinijeti poboljšanju kvalitete života u ruralnim dijelovima općine kroz ostvarivanje novih izvora prihoda za sve prihodovne partnere odnosno profitne organizacije u partnerstvu (d.o.o., OPG). Unapređenje fizičke infrastrukture i unapređenje smještajnih kapaciteta investicijama u domaćinstva također će direktno utjecati na povećanje prihoda domaćinstava.
- Kroz povećanje stupnja diversifikacije i razvoja novih ekonomskih aktivnosti u ruralnim predjelima općine stvoriti će se nova radna mjesta.
- Povezivanjem aktera privatnog i javnog sektora unaprijediti će se promocija turističke ponude i plasiranje domaćih proizvoda putem nove turističke ponude.
- Shodno tomu, poboljšati će se kvaliteta života lokalnog stanovništva koje će imati koristi od rezultata projekta što upućuje na „impact“ – pozitivan utjecaj na širu zajednicu, a time doprinosi smanjenju depopulacije ruralnih područja.

Investicija rezultira unapređenjem postojeće usluge/proizvoda

Prepoznatljivost novog prehrambenog proizvoda na tržištu

Stabilizacija rada OPG-a kroz prezentaciju tradicionalnih proizvoda širem tržištu i osiguravanje prepoznatljivosti koja će voditi do povećane konzumacije istih. Kroz prepoznatljivost tradicionalnih proizvoda i načina življenja starog Hercegovačkog sela, učvrstiti će se i prepoznatljivost i pozicija općine Čitluk i Brotnja na turističkoj karti Bosne i Hercegovine.

Povećanje broja posjetitelja

Kao najvažniji rezultat kvalitetne promocije i potpore općinskih institucija stvoriti će se mreža posjetitelja koji će uvrstiti 'Hercegovačko selo' u neizostavnu destinaciju na putu kroz Bosnu i Hercegovinu. Uzimajući u obzir broj turista koji godišnje posjete Međugorje može se očekivati da ova diversifikacija ponude ponuditi tim turistima dovoljno dobar razlog dužu posjetu i ponovni dolazak. Također, bogatom i atraktivnom ponudom privući će se turisti koji su u Bosni i Hercegovini ne vezano uz vjerski turizam.

Navedenim se ova mjera stavlja u prihvatljive okvire razvoja koji se očekuju kroz projekt.

Investicija rezultira kreiranjem novog turističkog proizvoda na tržištu

Novi turistički proizvod na tržištu

Jedan od ključnih rezultata projekta je stvaranje integriranog turističkog proizvoda koji djeluje pod 'brendom' 'Hercegovačko selo'. 'Hercegovačko selo' je kompleksan sustav koji čini osnovnu vezu između ponude i potražnje na turističkom tržištu Brotnja. Osigurava sinergiju postojećih proizvoda u inovativan proizvod koji će na cjelovit način zadovoljiti specifične potrebe turista i osigurati poboljšanje uvjeta života aktera u projektu, doprinijeti će povezivanju dionika javnog i privatnog sektora, promociji, te samom brendiranju turističke destinacije.

Također, osigurati će diversifikaciju turističke ponude u ruralne predjele i plasman prehrambenih proizvoda malih proizvođača na tržište, privući će turiste koji traže smještaj u ruralnim predjelima i osigurati im uvjete u kojima mogu upoznati domaću kuhinju, lokalne običaje i tradiciju. Utjecaj ovog inovativnog proizvoda ima utjecaj na cijelu općinu i šire, jer će privući turiste koji će svojim dolaskom pozitivno djelovati na ekonomsku situaciju i povećanje prihoda i uvjeta života lokalnog stanovništva, a time će se smanjiti i broj mladih koji odlaze iz ovog mjesta i pozitivno utjecati na depopulaciju stanovništva.

Očekivani rezultati

1. Uspostavljen/stvoren novi integrirani turistički proizvod koji će pod brendom „Hercegovačko selo“ objediniti plasman postojećih proizvoda i usluga, kao i nove usluge i proizvode koje će se razviti projektom.
2. Unaprijeđena turistička ponuda ugostiteljskog kompleksa
3. Povećan smještajni kapacitet u ruralnom dijelu općine Čitluk
4. Unaprijeđena infrastruktura OPG-ova
5. Zaposlena tri nova djelatnika

Uspostavljena suradnja privatnog i javnog sektora

Doprinos rastu i razvoju prijavitelja i partnera od očekivanih rezultata i dugoročnih efekata projekta

Očekivani rezultati aktivnosti za Partnera 1 (d.o.o.)

Očekivani rezultati ulaganja u unapređenje fizičke infrastrukture turističko – ugostiteljskog kompleksa (mjera koja će se provesti je ulaganje u opremanje kušaonice) su sljedeći:

Otvaranje za javnost i početak rada

Opremanjem kušaonice osigurati će se početak rada prvog objekta unutar kompleksa koji će moći primati posjetitelje i na taj način pokrenuti otvaranje Hercegovačkog sela za javnost. Time će se 'Hercegovačko selo' moći uključiti u organiziranu turističku ponudu Brotnja.

Sama kušaonica može primiti do 100 posjetitelja, ali ako uzmemo u obzir da u ovom kompleksu trenutno ima 25 objekata koji su izgrađeni iz temelja po tradicionalnom načinu gradnje, ali i okolišnog prostora koji osim prirodnih blagodati osigurava i provođenje svih mjera vezanih uz zahtjeve prevencije od bolesti Covid – 19, jasno je da će ovaj broj biti znatno veći. U jednom djelu kompleksa planira se organizirati etnografski muzej za koji su već sada osigurani atrefakti. U drugom dijelu biti će proizvodnja i stari zanati, te se ovdje već može vidjeti stara mlinica koja radi i mnogi alati koji su korišteni u vrijeme naših predaka. Treći dio biti će turističko – ugostiteljski objekt, koji je u građevinskom dijelu dovršen, ali unutrašnjost nije opremljena.

Budućnost u kojoj se očekuje stavljanje u funkciju svakog od navedenih 25 objekata osigurava dugoročni razvoj ovog kompleksa i neizostavno ga stavlja u ponudu na turističkoj karti koja će biti nezaobilazna točka u općini Čitluk, ali i cijeloj Bosni i Hercegovini.

Mjesto distribucije autohtonih proizvoda

Drugi očekivani rezultat kroz ovu mjeru bilo bi osiguranje mjesta distribucije tradicionalnih prehrambenih proizvoda. Time će se omogućiti malim proizvođačima mjesto za prodaju svojih proizvoda čime bi povećali profit domaćinstava i poboljšali uvjete življenja u ruralnim dijelovima općine.

Zadovoljavanje potražnje turista za diversifikacijom ponude

Posjetiteljima će se omogućiti kupovina autohtonih hercegovačkih proizvoda uz prezentaciju baštine i delicija koje su trenutno nedostupne za javnost i mogu se kupiti samo na kućnim pragovima OPG-a. Prezentacija bi jamčila očuvanje tradicije i prepoznatljivost ruralnih krajeva Brotnja i Hercegovine diljem svijeta i održivost u turističkoj ponudi kroz vrijeme. Navedenim rezultatima opravdati će se provođenje ove mjere u svim aspektima razvoja predviđenim kroz projekt.

Očekivani rezultati aktivnosti za Partnera 2 i 4 (OPG)**Poboljšanje efikasnosti rada**

OPG 'Mario Vasilj' - Efikasnost će se povećati za 4 puta (mjera koja se planira provesti je inve-

stiranje u nabavku opreme za punionicu meda). Na konkretnom primjeru za partnerski OPG to bi značilo sljedeće: Trenutno se na OPG – u med vrca i puni ručno. Pakira se u tegle od 1 kg i prodaje na kućnom pragu. Za pakiranje 1 tone meda u tegle od 1 kg prosjeku je potrebno 25 – 30 radnih sati (dvije osobe pakiraju 2 dana), za istu količinu pakiranja (1 tona u tegle od 1 kg) nakon mjera uvedenih kroz projekt trebati će 6-8 sati rada. Također se može uzeti i primjer punjenja malih pakiranja za ugostiteljske objekte gdje se od 10 kg, može napuniti pakiranja od 0,02 kg u prosjeku za 100 sati, dok će se mehanizacijom broj sati za istu količinu svesti na 20.

OPG 'Ivan Kordić' – OPG će samostalno proizvoditi ulje, bez troškova prijevoza u susjedne općine i bez čekanja na preradu, što će se pozitivno odraziti i na kvalitetu proizvedenog ulja. Uljara će se ustupati i drugim malim proizvođačima u općini što će jačati kapacitete općine i podići razinu kvalitete bavljenja ovom djelatnosti

OPG 'Mario Vasilj' - Konkurentnost na tržištu

Poboljšana kvaliteta pakiranja i dovoljna količina proizvoda u kratkom roku, čime će se postići bolja cijena, lakša prodaja i konkurentnost na tržištu koja će se osigurati uvođenjem modernizacije u način pakiranja. Naime, trenutno postojeće pakiranje nije reprezentativno za širu ponudu i na način na koji se sada pakira nije moguće osigurati potrebne količine koje se potražuju. Uvođenjem modernizacije u pakiranje i dalje će se ostati pri tradicionalnom načinu dobivanja meda.

OPG 'Ivan Kordić' – ulje će se novom etiketom moći staviti na turističko tržište kao reprezentativan proizvod i tako početi prodavati i donositi prihode za OPG.

OPG 'Mario Vasilj' - Mogućnost zapošljavanja novih djelatnika

Punionica bi osigurala potrebu za postojećom radnom snagom, ali i otvorila mogućnosti zapošljavanja novih djelatnika, što jamči održivost.

OPG 'Ivan Kordić' - Uljara bi osigurala potrebu za postojećom radnom snagom, ali i otvorila mogućnosti zapošljavanja novih djelatnika, što jamči održivost.

Očekivani rezultati aktivnosti za Partnera 3 (smještajni kapacitet)

Rezultati koji se očekuju kroz unapređenje fizičke infrastrukture ugostiteljskog objekta (mjera koja se planira provesti je opremanje smještajnih kapaciteta) su sljedeći:

Povećanje smještajnih kapaciteta

Povećanje smještajnih kapaciteta za šest soba koje će se nalaziti u odvojenoj kućici unutar dvorišta obiteljske kuće. Smještena je u ruralnom dijelu općine, čime će se zadovoljiti potrebe posjetitelja za smještajem van urbanog dijela naselja.

Modernizacija objekata

Osiguravanje moderniziranih objekata novim namještajem i opremom koja će osigurati konformnije uvjete smještaja u ruralnom okruženju, kao odgovor na zahtjev posjetitelja.

Sigurnost posjetitelja

Dodatna sigurnost će se osigurati video nadzorom.

Dodatni prihodi za domaćinstvo

Poboljšani uvjeti života za domaćinstvo i otvaranje mogućnosti za zapošljavanje novih djelatnika.

Analizom tržišta pokazalo se da su smještajni kapaciteti na ruralnim lokacijama u deficitu i da postoji velika potražnja posjetitelja za ovom vrstom smještaja, što upućuje na održivost mjera i opravdanost investicija. Zbog svega navedenog smatra se da je ovaj objekt samo početak ulaganja u ruralne smještajne kapacitete i time se ova mjera smatra potrebnom i opravdanom.

Očekivani rezultati za prijavitelja

Kao rezultat projekta pćina će imati veći broj smještajnih jedinica na svom području, kvalitetniju i unaprijeđenu turističku ponudu, uspostavljenu suradnju sa gospodarskim sektorom, povećan broj turista na svom području, poboljšane uvjete života svog stanovništva, te povećan broj OPG-a.

Promidžba i vidljivost rezultirati će boljom uvezanosti svih aktera uključenih u projekt, upoznavanje lokalne i šire javnosti sa mjerama potpore koje se nude kroz projekt i pozitivne promjene na putu ka dugoročnoj suradnji općine i njenih žitelja sa predstavnicima projekta. Osigurava se kvalitetna i ozbiljna suradnja koja je jedini način održivih rezultata u budućnosti i razvoj prije svega ruralnih dijelova općine, ali i osiguravanje boljih životnih uvjeta za sve žitelje općine.

Inovativnost ovog projekta je što se stvara zajednička turistička ponuda kakve dosada nije bilo na području Općine po modelu integrirane turističke ponude koja uključuje suradnju javnog i privatnog sektora na način da će se osigurati mjesto distribucije autohtonih prehrambenih proizvoda za male proizvođače, te povećanje smještajnih kapaciteta u ruralnim predjelima općine, putem unapređenja fizičke infrastrukture partnera i potpore kroz promidžbu od strane općine. Sve to će svim partnerima omogućiti bolje pozicioniranje na tržištu, veće prihode, povećanu ekomosku djelatnost.

Predviđeno trajanje projektnih aktivnosti je 12 mjeseci, s tim da se prvi i zadnji mjesec planiraju provesti sve tehničke aktivnosti za provedbu. Prvi mjesec uključuje potpisivanje ugovora i akta o zvaničnom odabiru i početku rada, službeno imenovanje osoblja unutar organizacijske sheme prijavitelja i partnera na projektu. Zadnji mjesec odnosi se na sve aspekte provjere, dostavljanja i pisanja završnog izvještaja.

Opis pojedinačnih projektnih aktivnosti i njihovih specifičnih aspekata navedene su u sljedećih pet točaka.

1. Upravljanje projektom i administracija
2. Unapređenje fizičke infrastrukture (punionica meda i uljara) za 2 OPG-a
3. Unapređenje fizičke infrastrukture za turističko – ugostiteljski kompleks (kušaonica)
4. Unapređenje fizičke infrastrukture ugostiteljskog objekta (sobe)
5. Promidžba i vidljivost

Upravljanje projektom i administracija

Ova aktivnost uključuje administriranje projekta i projektne dokumentacije, koordinacija projektnih aktivnosti i partnera, upravljanje i izvještavanje, što se planira provesti na sljedeći način:

- Donijeti odluku o administrativnom voditelju projekta koji će 30% ukupnog radnog vremena raditi na projektu, donijeti odluku o voditelju projekta koji će 50% ukupnog radnog vremena raditi na projektu.
- Oformiti projektni tim koji će se sastojati od odgovornih osoba prijavitelja i partnera na projektu, održati četiri sastanka projektnog tima.
- Prirediti izvješće o provedbi projekta i završno izvješće. Prvi korak u tom smjeru je opremanje i puštanje u rad kušaonice za što se namjerava investirati kroz ovaj projekt. Time će se pokrenuti prvi kotač u 'pogonu' ovog kompleksa koji fascinira i svojom trenutnom postavom.

Unapređenje fizičke infrastrukture za dva OPG-a 'Mario Vasilj' i 'Ivan Kordić'

Aktivnosti za OPG 'Mario Vasilj' - Mjera koja će se provesti je investiranje u nabavku opreme za punionicu meda (pakerica, etiketirka, posude za prihvatanje...). Aktivnost koja podrazumijeva isporuku i instalaciju opreme će trajati 3 mjeseca i planira se provoditi od kolovoza. Razlog tomu je jesenje vrcanje meda koje se očekuje krajem rujna. Pošto se za punjenje meda planira koristiti oprema koja će biti investicija projekta, cilj je da se proizvodi koji su spremni za tržište mogu prezentirati već na središnjoj konferenciji i prije samog zatvaranja projekta.

Aktivnosti za OPG 'Ivan Kordić' – Mjera koja će se provesti je investiranje u nabavku opreme za preradu maslina u ulje – uljaru. Aktivnost koja podrazumijeva isporuku i instalaciju opreme će trajati 5 mjeseci i provoditi će se od kolovoza. Pošto se za preradu maslina planira koristiti oprema koja će biti investicija projekta, cilj je da se proizvodi koji su spremni za tržište mogu prezentirati prije samog zatvaranja projekta.

Unapređenje fizičke infrastrukture turističko – ugostiteljskog kompleksa (d.o.o.)

Mjera koja će se provesti je ulaganje u opremanje kušaonice autohtonih hercegovačkih proizvoda (med, voćni sokovi, džemovi, maslinovo ulje, čupter). Opremanje se sastoji od nabavke i ugradnje izvornog drvenog namještaja koji će stvoriti jedinstvenu turističku ponudu i diferencijaciju u odnosu na konkurenciju. Planira se ostvariti unutar 9 mjeseci, s početkom od kolovoza. Službena prezentacija će se napraviti u sklopu promotivnog filma u sklopu završne konferencije.

Unapređenje fizičke infrastrukture ugostiteljskog objekta (sobe tj. smještajni kapaciteti)

Mjera koja se planira provesti je:

- opremanje šest soba sa namještajem i posteljinom
- postavljanje sigurnosnih kamera i
- opremanje jedne kuhinje u sklopu objekta.

Za sve radove predviđeno je 7 mjeseci i planira se početi u kolovozu.

Promidžba i vidljivost

Aktivnost koja će se provoditi 12 mjeseci konstantno je promocija projekta i EU kao podupiratelja projekta.

Aktivnosti koje će se provoditi mjesečno su fotografiranje radova na svakoj od lokacija investicije. Za potrebe fotografiranja unajmiti će se službeni fotograf.

Planiraju se tri konferencije za javnost koje će označiti otvaranje i zatvaranje projekta, te središnja konferencija koja će biti u sklopu poznate lokalne manifestacije Dani berbe grožđa, na taj način će se s projektom upoznati šira lokalna javnost.

Prva konferencija će se održati u srpnju i predstavljati će upoznavanje javnosti sa projektom, te označiti službeni početak aktivnosti. Središnja manifestacija uskladiti će se s održavanjem lokalne manifestacije Dani berbe grožđa i na taj način će se projekt prezentirati široj lokalnoj javnosti. Završna konferencija za javnost održati će se u svibnju, kada općinu posjećuje najveći broj turista (zbog godišnjice ukazanja) te će se dijeliti letci kojima će se posjetitelji upoznavati sa novom turističkom ponudom i na taj način zainteresirati za posjetu u idućoj godini.

Partneri će osigurati promociju svojih proizvoda kroz izradu web stranice, dizajn vizitki, ambalaže ili etikata za proizvode, koje će predstaviti na završnoj konferenciji.

U tijeku provođenja svih aktivnosti biti će vidljivo izložen znak EU kao sufinancijatora projekta, te na adekvatan način istaknut prilikom svih istupanja u javnosti.

Red. br.	Indikator
1.	Opremljena jedna kušaonica sa 14 polica
2.	Instalirana jedna punionica za med
3.	Nabavljen namještaj za opremanje soba
4.	Nabavljena posteljina za opremanje soba
5.	Opremljeno šest soba
6.	Nabavljena oprema za kuhinju
7.	Opremljena jedna kuhinja
8.	Ugradnja 6 sigurnosnih kamera
9.	Objavljavljeno 12 javnih objava putem medijskih kanala
10.	Izrađena dva video materijala
11.	'Hercegovačko selo' uvršteno u ponudu turističkih agencija
12.	Izrada logotipa i dizajna promotivnih materijala
13.	Donešena 1 odluka o imenovanju voditelja i 1 odluka o imenovanju administratora, oformljen 1 projektni tim
14.	Organizirano i provedeno 4 sastanka projektnog tima, predana 3 izvješća o napretku i 1 završni izvještaj
15.	Instalacija jedne uljare za preradu maslina
16.	Registracija jednog novog objekta za smještajne kapacitete
17.	Zaposlena 3 nova djelatnika
18.	Dizajnirana jedna brošura, vizitke, kutije za proizvode, dizajn promo materijala.

Projektom su predviđene aktivnosti i mjere kojima će se osigurati održivost nakon završetka

projekta, uključujući i konkretne odgovornosti projektnih aktera koje će se poduzeti kako bi se postigla dugoročna održivost ostvarenih rezultata projekta.

Mjere koje osiguravaju održivost: Partner OPG 'Mario Vasilj' i OPG 'Ivan Kordić' osigurava pokrivanje troškova održavanja nabavljene infrastrukture/opreme, kroz postojeće prihode koje ostvaruju. Hercegovačko selo d.o.o. osigurava sredstva za osiguranje imovine kroz postojeće prihode koje ostvaruje. Mjere koje će se provoditi nakon projekta, a u cilju održivosti rezultata projekta: Na osnovu ugovora o suradnji koji imaju sklopljeni OPG 'Mario Vasilj' i Hercegovačko selo d.o.o. sklapati će se ugovori i sa drugim malim proizvođačima i time stvoriti model buduće suradnje partnera. Dakle, nakon projekta povezivati će se i s drugima dionicima, koji nisu skteri programa, ali proizvode prehrambene proizvode koji će biti distribuirani u kućanici.

Financijska održivost projekta ogleda se kroz prizmu stvorenih uvjeta kroz projekt kojim će se osigurati zadržavanje postojećih radnih mjesta i stvoriti mogućnost za zapošljavanje novih. Projektom se osigurava razvoj novih turističkih proizvoda, povećanje dostupnog smještaja u ruralnim predjelima, te osiguravanje mjesta distribucije za male proizvođače što jamči financijsku stabilnost i povećanje prihoda dionika projekta i lokalnog stanovništva. Time se potiče njihov angažman i ostajanje u tim mjestima. Ujedno se i privlači veći broj turista u ruralna područja općine, što opet dovodi do povećanja prihoda. Prema tome, možemo zaključiti da se financijska održivost projekta temelji se na poticanju razvoja ekonomije u poljoprivredno – prehrambenom sektoru, odnosno na komercijalnoj osnovi što rezultira poboljšanjem uvjeta života stanovništva u ruralnim dijelovima općine. Svi dionici projekta osigurali su potrebna sredstva za održavanje opreme i osiguranje imovine kroz trenutne prihode koje prihoduju.

Partnerska i institucionalna održivost jamči se osiguravanjem mjesta distribucije autohtonih domaćih proizvoda potiče dugoročnu suradnju aktera ruralnog turizma. Dugoročna suradnja rezultira povećanjem prihoda za domaćinstava i otvara mogućnost novih radnih mjesta. 'Hercegovačko selo' kao mjesto distribucije osigurava stalnu i kvalitetnu ponudu koja će privući i zadržati veći broj turista. Sudjelovanje JLS u Projektu ukazuje na ozbiljnost u pristupu radu i odabiru partnera kroz projekt, što uključuje stalnu i opsežnu potporu u promociji i podržavanje u daljem radu kroz uključivanje javnog sektora u sve oblike promocije i potpore u budućnosti.

Održivost politika

U skladu sa ciljevima razvoja JLS poduzete sve mjere kojima će se kroz projekt ostvariti upravljanje resursima kako bi se ostvarile socijalne, ekonomske i estetske potrebe, a da se pri tome održi kulturološki integritet zajednice. Budući da su ciljevi JLS u skladu sa ciljevima viših politika na svim nivoima vlasti, može se očekivati institucionalna potpora razvoju i održivosti projekta.

Rezultati projekta

Svi ciljevi projekta uspješno su dovršeni te je omogućeno bolje povezivanje aktera u ruralnom turizmu Brotnja, unapređenje i promocija turističke ponude ruralnih područja i plasiranje domaćih proizvoda putem novog integriranog turističkog proizvoda „Hercegovačko selo“.

Art Design

 HERCEGOVAČKO SELO

www.citluk.ba